

פניני הפרשה

בס"ד פרשת בשלח תשפ"ד

פנינים לשלחן שבת

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִצְאִים בְּיַד רָמָה: (יד,ח).

יש לפרש, 'ביד רמה', בידיים פרושות ונשואות לשמים בתפילה לקב"ה שיצילם מהמצריים... (על דרך לשון הפסוק בסוף הפרשה במלחמת עמלק "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר עמלק" ואמרו חז"ל במס' ר"ה שהרים ידו השמימה בתפילה). (רבי יונתן אייבשיץ, תפארת יונתן)
וכע"ז מבואר במדרש: "חונים על הים" (י,ד) - שהיו מתחננים בתפילה; "וישאו בני ישראל את עיניהם" (י,ד), שנשאו עיניהם למרום. (מדרש שכל טוב יד, לא)

וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אֲחֹת אֶהֱרֹן אֶת הַתַּף בְּיָדָהּ (טו, כ).

מדוע רק הנשים תופפו והגברים לא?

ו"ל, א. כי על הגברים נחה מיד רוח הקודש ולא היו צריכים לכלי נגינה כדי לעורר ליבם ונפשם להשראה של שמחה והודאה לקב"ה. ב. הסיבה שהנשים לקחו תוף בידם הייתה כדי שהגברים לא ישמעו את קולם, שהרי קול באשה ערווה. (רבי יונתן אייבשיץ זצ"ל, תפארת יונתן)

וַיָּבֹאוּ אֵילָמָה וְשָׁם שְׁתֵּים עָשָׂר עֵינַת מַיִם (טו, כז).

מיד לאחר שהיו במרה והתלוננו שאין להם מים, הגיעו לאילים.

למדים מכאן, שהאדם הוא קצר הראות, ובשביל זה הוא מתלונן תמיד ומלא טענות ותרעומות, כי אם ידעו בעמדם במרה שיהיה להם מים לרוויה באילים הסמוכה, לא היו מתלוננים על משה "מה נשתה", כי ידעו שתיכף יהיה להם מים... (ה'חפץ חיים' זצ"ל)

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה מַה תַּצְעֵק אֵלַי דִּבַּר אֶל בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ (יד,טו)

וברש"י: "אין להם אלא ליסע". כלו', מה שעליהם לעשות, זה רק להמשיך ללכת אל תוף הים, ואני כבר אעשה את השאר!

למדים מפסוק זה שני יסודות: ממש"כ "מה תצעק אלי - דבר אל בני ויסעו", למדין שכשאדם מגיע למצב מורכב והוא דואג מכך, מה שדרוש ממנו הוא: א. לעשות פעולת השתדלות מצידו, הקב"ה מצפה מהאדם 'לזוז', לא מספיק שהאדם מתחנן להקב"ה שיעזור לו, אלא הוא צריך בד בבד גם לפעול! ב. הגם שפעמים הרבה אף לאחר ההשתדלות הדברים לא נפתרו, מ"מ אין להתייאש, כיון שהאדם את חובתו כלפי שמיא מצד השתדלות - עשה כראוי, ולגבי השאר? תן לקב"ה לנהל את העניינים!

וכלל נקוט בידינו, שלאחר שהאדם מתאמץ כפי יכולתו, אז הקב"ה 'מסיים' ועושה את השאר, מה שכבר אין ביכולתו של האדם לעשות. אנחנו נמצאים בידיים הטובות והרחומות של הקב"ה! (ע"פ ספה"ק)

במדרש (שמו"ר פרשה כ' וכן בסוטה ב.) **"אמר ר' יהושע בן לוי קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים-סוף"**, ויש להבין מדוע הדימוי דווקא לקריעת ים-סוף? אלא, שבשעה שעמדו ישראל על שפת הים וראו את מצרים מאחוריהם והתחילו לפחד וכל אחד ניסה לחשוב מהיכן ובאיזה אופן יביא הקב"ה את הישועה, מ"מ אף אחד מהם לא העלה על דעתו את הנס של קריעת הים. וכך הם מזונותיו של אדם, אדם דואג מהיכן יזמין לו הקב"ה פרנסתו, ומתחיל לחשוב 'אולי ממקום פלוני תבוא הישועה' והולך ועושה, אבל הקב"ה מזמין לו פרנסתו ממקום אחר שלא עלה כלל על מחשבתו. (חדו"ת שמחה להרה"ק רבי שמחה בונים מפשיסחא זצ"ל, פר' בראשית)

ניסים ופלאות בקריעת ים-סוף:

בקיעת הים

קול הבקיעה נשמע מסוף העולם ועד סופו. (מד' ויושע)

הים נבקע לשנים עשר מנהרות, לכל שבט מנהרה נפרדת, הקירות היו עשויים כמובן ממים, והיו בהם חלונות והשבטים יכלו לראות זה את זה. כמו"כ הקירות נעשו 'מראה', כמו מראה של זכוכית. (ילקו"ש רלג)

גובה הקירות היו 1600 מיל!!! (כ-1600 ק"מ!!!), (מד' ויושע, לשיטה אחת)

מי הים נהפכו ממלוחים למתוקים, (מד' ויושע וילקו"ש רלג וכן רמח) וכן צמחו שם אילנות טובות ועצי פרי, וכל מה שכל אחד היה מתאוה, הים היה מספק לו! (מד' ויושע עה"פ וברוח אפך)

כמו"כ הים היה מפיץ להם ריחות נעימים של מיני בשמים. (מד' שכל טוב טו, כא, וילקו"ש רמח)

הבגדים של אף אחד מבנ"י לא נרטבו כלל מהים! (מד' שכ"ט טו, יט)

טביעת המצריים:

כמות המצריים שרדפו אחרי בני"י הייתה 300 מצריים כנגד כל יהודי! (לפי שיטה אחת במכילתא י, ט), [ולפי החשבון שהובא בפר' בא שהיו קרוב ל-7 מליון יהודים, נמצא שהיו 2 מליארד ו-100 מליון מצריים!!!].

כשעלה האחרון מישראל מן הים, ירד האחרון של מצרים בתוך הים. (ילקו"ש רלז) הקב"ה מסר את המצרים למלאכים אכזריים במיוחד, שאין להם טיפת רחמים, והם עשו בהם שפטים; היו זורקים עליהם חיצים ואבנים ואש וגפרית. (מכילתא יד, כז וילקו"ש רלז)

היו שם רעמים שהרעישו בקול אדיר. (מכילתא יד, כד, כה)

הגלים היו מעיפים אותם מצד לצד, בא גל ומעיפו, ובא גל מהצד השני ומחזירו, והקב"ה דווקא השאיר את נשמתם ולא מתו מיד כדי לייסרם. (מדרש שכל טוב, טו, ה)

הים נעשה כטיט, ועמוד האש הרתיחו כזפת (זפת מגיעה לדרגת חום גבוהה מאוד). (מכילתא יד, כד, כה)

עמוד האש שרף את גלגלי המרכבות, והמרכבות התהפכו, והסוסים הקשורים אליהם התהפכו אף הם עם רוכבם. (מד' שכ"ט, יד, כה)

למצריים היה סירחון וריח רע מהים, עד שהתעלפו מרוב ריח רע, [ומאידך ליהודים ריח של מיני בשמים, כדלעיל]. (מד' שכל טוב טו, כא, וילקו"ש רמח)

הטביעה והמכות שעל הים היו מידה כנגד מידה:

הם גזרו על כל בן זכר שיולד להשליכו למי היאור, לכן טבעו הם במים;

הם גזרו ואמרו למיילדות "וראיתן על 'האבנים' אם בן הוא והמיתן אותו" לכן נענשו שהמים היכו בהם ללא רחמים, בעוצמה של הכאת אבנים וסלעים;

הם שיעבדו את ישראל בטיט, לבנות בניינים, לכן המים שבים נהפכו לטיט והם טבעו ושקעו בטיט הזה. (ילקו"ש רמו)

הקב"ה הטביע את פרעה למצולות ים, והישהה אותו שם במשך 50 יום, כדי שיכיר גבורות ה', ואח"כ העלהו, ונעשה מלך בנינווה [כמובא באריכות בבניא יונה] (מד' ויושע) ו"א שהוא מת בים. (מכילתא יד, כה)

בזכות מה זכו המצריים לקבורה במעמקי הים? בזכות שאמרו 'ה' הצדיק' (ט, כז), אמר הקב"ה: "אתם צדקתם עליכם את הדין, אני לא אקפח את שכרם ואתן

לכם מקום קבורה". (ילקו"ש רנא, וע"ע פדר"א פ"ז)

סיפור לשלחן שבת

אהרן היה בחור צעיר, בעת שנשלח ללמוד בישיבה, בה התקשה מאוד לתפקד. אין לדעת מה הביא לתוצאה העצובה, אך בסופו של דבר, מצא את עצמו מחוץ לכותלי הישיבה. לא ארך זמן רב עד שמצא את החברים הלא נכונים בשכונת פארקאווי שבניו יורק בה התגורר, ומשם ואילך הידרדרותו היתה בלתי נמנעת, עד ששינה את שמו, את מלבושיו, ואת חזותו החיצונית. נראה כאילו שכח את מקורו, את החינוך שהוענק לו בילדותו, והתנהגותו כאחד הריקים. ה' ישמור.

אלא שבהיותו רחוק מהוריו, עול פרנסתו הוטל עליו, ולפיכך הוא חיפש עבודה. מודעה שהכריזה על ישיבה שמחפשת מנקה צדה את עיניו, והוא פנה לישיבה והציע את עצמו למשרת המנקה. הוא נקרא לראיון עבודה בחדרו של ראש הישיבה, שהבין מהשיחה כי הנער שלפניו אינו עוד אחד מהשכונה, אלא תלמיד ישיבה בעבר שהתרחק מהיהדות, ופנה אליו בנעימות:

'ראה נא, אהרן יקירי! מנקה כבר מצאנו, אך התפנתה דווקא משרה אחרת, שמתאימה לך בדיוק. משרת מגיד שיעור. יש כאן בישיבה קבוצה של יהודים מבוגרים שעושים דרכם בעולמה של הגמרא לראשונה בחייהם, ואני זקוק למגיד שיעור עבורם. נראה לי שהתפקיד הזה הולם אותך, הלא כן?'

אהרן התנער מהרעיון, עיוות את פניו לשלילה. הוא? מגיד שיעור? והלא צורת אות לא קרא מזה זמן רב, והלא חזותו אינה לא כשל מגיד שיעור ולא כשל תלמיד, אלא רחוק מכך מאוד! שהוא ישמש מגיד שיעור?!

ראש הישיבה הבין את פשר הסיור, אך לא התכוון לוותר. 'אינני מבין מה הבעיה, סח כמיתמם, הלא יש לך היסטוריה בלימוד הגמרא, אתה מבין בתחום. אינני מצבי אותך בפני קבוצת גאונים בכירים, אלא מול קבוצת אנשים שזה עתה עושים צעדים ראשונים. בוא ותהפוך למגיד שיעור עבורם!' - כמעט התחנן ראש הישיבה... 'מה פתאום?' - השיב אהרן ומשך בכתפיו, 'נו, באמת. באתי להיות מנקה. יש את המשרה - מצוין, הבה אתחיל. אם המשרה כבר נתפסה - הנח לי ואלך לחפש פרנסה אחרת. לשמש מגיד שיעור?! אני?!?'

כן, אתה. אתה האיש. באת הנה בדיוק בזמן. אל תספר לי סיפורים... באת הנה להציע את עצמך לעבודה - כי אתה זקוק לכסף, הנה לך עבודה, ומשכורת בצידה. בוא תשמש כמגיד שיעור! אתה נראה לי מועמד מתאים מאוד!'

אהרן הפך נבוך. אכן כן, הוא זקוק לכסף, אך לא התכוון לחזור להיכל הישיבה, לא ללמוד ובטח שלא ללמד! האומנם? הוא ישמש כמגיד שיעור?'

'תראה, אמר לו ראש הישיבה, 'אם תתקשה במשהו - אני כאן לעזור לך, להכין שיעורים, להשיב לשאלות, לסייע לך להבין וגם להסביר. כמובן - גם משכורתך תשולם על ידי, מדי חודש בחודשו. הנח לניקיון, אותו יוכלו לעשות אחרים. מגיד שיעור - זה תפקידך, זו משרתך, עלה והצלח!' - אמר ראש הישיבה ולחץ את ידו בחמימות...

תוהו ונבוך, נאלץ אהרן לחפש פינה שקטה, להחליף לבגד רבני הולם, ולשוב תוך שעה קלה להיכל הישיבה - לקבוצת התלמידים הממתנה לו. 'ננסה, נראה'... - הרהר בעגמימות מה, לא העלה בדעתו שיש סיכוי...

ביום שלמחרת, כבר עמד אהרן בבית המדרש, נושא שיעור מרתק. ראש הישיבה עמד לימינו ותמך בו, יישב את מה שמורכב וסייע לו בהסברה. בהתפתחות יוצאת דופן, מהרגע בו הציע את עצמו כמנקה ועד שזכה בקבוצת תלמידים שומעי לקחו המחוברים אליו והוא להם כדמות מאירה - לא עברו אלא שבועיים ימים...

מאז, חזר אהרן להתענג על מתיקות התורה, עלה ונתעלה בה. בהמשך התחתן, הפך למרביץ תורה נערץ, וכיום משמש הוא כראש כולל חשוב כאן בארץ. נקל לשער את גודל הכאב אם נפשו היתה נאבדת בתהום הניקיון, והיה ממשיך לחיות את חייו כגוי לכל דבר. אך ראש הישיבה זיהה בזמן אמת את הנפש שלפניו, ופעל ברגעי הזדמנות להציל נפש בישראל מכליון רוחני!

סיפור מדהים זה, אותו סיפר המשפיע הגה"צ רבי צבי מאיר זילברברג שליט"א, מאיר אלומה בוהקת על הזדמנויות שיש לכולנו. כמה כולנו נתקלים בנפשות תועות ותוהות, כמה לכולנו יש הזדמנויות למכביר לתפוס עוד נשמה יהודית, לזכות עוד אדם, להעניק מימד רוחני לחייו של יהודי מבולבל. זה קרוב אלינו כל כך, צריך רק להיות דרוך, לפקוח עין, לזהות הזדמנויות.

ומי שזוכה - אשרי לו ואשרי חלקו, זהו מזכה הרבים אמיתי. יהודי שתופס יהודי אחר, יהודי שמזהה הזדמנות לפעול כדי לקרב יהודים, יהודי שזוכה לעשות משהו כדי להעניק ליהודי אחר טעם במצוה, רצון להשתפר, חיזוק ביראת שמים או טעם מתוק של דף גמרא - אין לשער ולתאר עד כמה גדולה זכותו, אי אפשר לדמיון לאן הוא יוביל.

ואז - הוא זוכה, בגדול. זיכוי הרבים זו הדרך להידבק באמת בבורא עולם, לפעול להגשמת הייעוד של הפצת קידוש שם שמים בעולם. ולכן, דבר זה מזכה בהבטחה הכבירה לזכות לקרבת ה', ובברכתו הטובה בכל מעשי ידינו!

(פניני פרשת השבוע)

אחינו כל בית ישראל. הנתונים בצורה ובשיבה. העומדים בין פים ובין ביבשה. המקום ירחם עליהם ויציאם מצרה לרוחה. ומאפלה לאורה. ומשעבוד לגאולה. השתא בעגלא ובזמן קריב. ונאמר אמן:

הגליון הוקדש לזכות השבויים שישבו לביתם בריאים ושלמים, לרפואת הפצועים, ולע"ן הקדושים ה"ד

שירת הים:

אף התינוקות שבמעיי אימן אמרו שירה (מדרש אגדה)

איך מרים השיגה במדבר תופים? "אלא שהצדיקים מובטחים ויודעים שהקב"ה עושה להם ניסים וגבורות, והתקינו להם תופים ומחולות עוד בהיותם במצרים". (ילקו"ש רנג)

ניסים ופלאות ב'מן':

תיאורו טעמו וריחו

המן נברא בששת ימי בראשית בערב שבת בין השמשות. (אבות פ"ה)

הוא היה עגול, בצבע לבן, ונימוח. (יומא עה)

כל אחד יכל להרגיש במן איזה טעם שהוא רק בוחר, הוא רק היה אומר אני רוצה להרגיש טעם פלוני, ומיד היה מרגיש. ויש דעה שמספיק שהיה 'חושב' וכבר היה מרגיש. (שמ"ר כה, ג)

יתירה מזו, מי שרצה שהמן יהיה מבושל, היה המן מתבשל! וכן מי שרוצה שיהיה אפוי, היה המן נאפה! (מכילתא)

בכל יום היה ריח טוב נודף מהמן, אולם הבש את פודש היה נודף ממנו ריח טוב וחזק יותר מבימות החול. בכל יום היה צבעו בהיר ומאיר כצבע זהב, אולם בשבת היה צבעו מאיר עוד יותר. (מכילתא)

וכך גם בתנחומא ישן (בשלח לד) "חזקה ברבי חייא אמר, המן של שבת משונה בריחו בטעמו ובתארו".

צורת ירידתו:

בכל יום מחדש היה יורד המן השכם בבוקר, ונפרס על קרקע המדבר, ועובי שכבת המן בכל יום הייתה 60 אמה! (כ-30 מטר!). (מדרש אגדה טז,ד)

כיצד ירד המן? הייתה מגיעה רוח צפונית ומנקה את המדבר מכל לכלוך, אח"כ היה יורד טל, והרוח הייתה עושה מן הטל צורות של שולחנות... ועליהם ירד המן. (מכילתא)

במקום אחר כתוב (ספרי, בעלותן פסקא פט.) שלאחר שהרוח ניקתה את הלכלוך, היו יורדים גלידי קרח ונעשה מהם צורות של קערות, ולתוכם ירד המן.

לאחר שירד המן הייתה יורדת שכבה נוספת של קרח לכסותו שלא ידבקו עליו זבובים וכדו'. (שב)

מפני מה ירד מן כל יום ולא פעם אחת בשנה לכל השנה?

א. כדי שיהיו ישראל מבקשים ומתפללים בכל יום שיהיה להם מזון, וכך יחלו את פני המלך בכל יום. (מכילתא דרשב"י)

ב. שיהיו אוכלים אותו כשהוא חם. (יומא עו.)

ג. מפני משאוי הדרך, שלא יצטרכו לשאתו איתם בדרכים. (שם)

ד. כי כך אומר להם הקב"ה: אני נתתי לכם מזון מידי יום, אף אתם תלמדו ותשקדו על תורתי בכל יום ויום ללא הפסקה! (שמ"ר כה, ט)

ה. לנסותם באמונה וביטחון, שלא ישאלו מה נאכל מחר? אלא יבטחו בה', שכשם שנתן להם לחם היום, כך יתן להם גם מחר ובכל יום. (מכילתא)

כתוב בתורה שעד הבוקר שלמחרת המן היה נמס. מדוע באמת לא נשאר ממנו למחרת?

כדי להרגיל את ליבם להישען על אבינו שבשמים ולבטוח בו, כי כך בכל יום ויום מחדש הדאגה תכרסם בליבם, היאך יפרנסו מחר את בני משפחתם, ואז הם יבואו לבטוח בקב"ה ויירגעו, שכשם שהוריד להם מן היום כך יוריד גם מחר. (מדרש שוחר טוב)

המן לא היה יורד, לא בשבת לא ביו"ט ולא ביוה"כ, אלא היו לוקטים יום קודם מנה כפולה. (מכילתא)

הצדיקים היו אוכלים אותו בשלווה, אבל הרשעים נדמה להם כקוצים. (יומא עה:)